
**PHYSICAL EDUCATION AND SPORT USED AS FORMING OF “SOFT SKILLS” IN
PRIMARY SCHOOL AGE**

Zlatka Al. DimitrovaUniversity „Prof. d-r Asen Zlatarov“ - Burgas, Bulgaria, dimitrova.zlatka@yahoo.com

Abstract: Physical education and sport is taking a lead place in the educational process in primary school. It has certain biological, physiological, psychological and social-pedagogical meaning for the whole development of young students. Movement activity increases vital functions of the children organism, exchange reactions, the state of coordination and condition abilities, mood and self-esteem.

Lead by the desire of educating physically healthy and happy children, a goal is set for exploring and observing the forming of “soft skills” in physical education and sport.

Growing of physically healthy and cheerful children is an important task for every country. For its implementation a decisive role is taken by the mobile activity of the children.

So-called “soft skills“ or contextual competences are part of the key competences for the success of every human being and his development. They are a key meaning for the successful future career of the growing ups. It is about a wide number of qualities, which are not connected with the certain sphere of activity.

Physical activity and sport in primary school not only helps for good health condition, but is forming skill, which can transfer in other spheres. For example team work, cooperation and fair play build up respect, partnership, equal communication, discipline, responsibility. They offer one general understanding for “the rules of the game” with which students can serve in different situations in life. Physical education and sport gives an opportunity to the children to improve their achievements, to participate and win competitions, to learn how to win and how to lose, to learn from their mistakes, to not give up, to be persistent and steady, to pursue their goals. Games and competitions are encouraging children to express and share their emotions and feelings with the others. Sport is developing valuable qualities like motivation, organization, leadership, responsibility and emotional intelligence - qualities, which are particularly necessary in society.

Keywords: physical education and sport, soft skills.

**ФИЗИЧЕСКОТО ВЪЗПИТАНИЕ И СПОРТЪТ ЗА ФОРМИРАНЕ НА „МЕКИ
УМЕНИЯ“ В НАЧАЛНА УЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ****Златка Ал. Димитрова**Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ – гр. Бургас, dimitrova.zlatka@yahoo.com

Авторът изказва благодарност към научен проект №НИХ-413/2018 г. „Изследване на контекстните компетенции в предучилищна и начална училищна възраст и разработване на конкретни педагогически модели за подкрепа на детската личност“ за финансиране на настоящата работа.

Резюме: Обучението по физическо възпитание и спорт заема водещо място в образователния процес в началното училище. Има определено биологично, физиологично, психологично и социално-педагогическо значение за цялостно развитие на малките ученици. Двигателната активност повишава жизнените функции на детския организъм, обменните реакции; състоянието на координационните и кондиционни способности, настроението и самочувствието.

Ръководени от желанието да се възпитават физически здрави и щастливи деца, се поставя за цел да се проучи и изследва формирането на „меки умения“ в обучението по физическо възпитание и спорт.

Отглеждането на физически здрави и жизнерадостни деца е важна задача на всяка държава. За осъществяването ѝ решаващо място има двигателната активност на децата. Така наричаните „меки умения“ (soft skills) или контекстните компетенции са част от ключовите компетенции за успеха на човека във всеки етап от неговото развитие. Те имат ключово значение за успешната бъдеща кариера на подрастващите се. Става въпрос за широк набор от качества, които не са свързани с конкретна сфера на дейност, но са от особена важност за реализацията и успешното общуване с околните.

Физическото възпитание в началното училище не само допринася за доброто здравословно състояние на децата, но също така формира и умения, които могат да се прехвърлят в други сфери, например

сътрудничество и работа в екип, честна игра, изгражда уважение, партньорство, равноправно общуване, дисциплинираност, отговорност, предлага едно общо разбиране за „правилата на играта“, с които учениците да си служат в различни ситуации в живота. Физическото възпитание и спортът дава възможност на децата да подобрят собствените си постижения, да разгърнат потенциала си, да участват и печелят състезания, да се научат да приемат както победите така и загубите, да се учат от грешките си, да не се отказват, да бъдат упорити и постоянни, да преследват целите си. Игрите и състезанията окуражават децата да изразяват и споделят чувствата и емоциите си с околните. Спортът развива ценни качества като мотивираност, организираност, лидерство, отговорност и емоционална интелигентност – умения, които са особено необходими в обществото.

Ключови думи: физическо възпитание и спорт, меки умения

Обучението по физическо възпитание и спорт заема водещо място в образователния процес в началното училище. Има определено биологично, физиологично, психологично и социално-педагогическо значение за цялостно развитие на малките ученици. Двигателната активност повишава жизнените функции на детския организъм, обменните реакции; състоянието на координационните и кондиционни способности, настроението и самочувствието.

Програмите по физическо възпитание и спорт в училище, са разработени с отчитането на физиологическото, психологическото и физическото развитие на учениците. Различните спортове оказват специфично въздействие върху децата. В колективните спортове загубата е обща и отговорността е споделена. Децата се научават на екипна работа, сътрудничество, разпределение на ролите, честна игра, дисциплинираност и уважение към партньора. В индивидуалните спортове основно се развиват лидерски качества, самоинициатива, добро самочувствие, способността за поемане на отговорност. Но независимо от всичко, спортът възпитава отношение към победите и загубите и в много малка възраст, децата научават, че победата не е всичко. Спортът учи на уважение – уважение към собствената личност и уважение към всички останали, на доверие и толерантност. В свят, в който агресията е взела сериозен превес в битието ни, е абсолютно необходимо ориентирането на децата към осъзнаване на важността и значимостта да се живее в разбирателство, уважение и отговорност към света и другите. М. Дишкова изследва девиациите в поведението на подрастващите и стига до заключение, че те не винаги са виновни за поведението си, защото то може да е провокирано, да е съобщение към възрастните или зов за помощ, който не винаги се декодира правилно [4, с. 314]. Всяка нова житейска ситуация (сцена) „е всъщност възможност за човешкия индивид да оползотвори собствения си ресурс като овладее нова роля, която изпълнява с „нови маска, грим, костюм, декори“ – такива, каквито ги определя утвърденият модел в съответния социален сектор“ [5, с. 22]. Поради това днес проблемът за подготовката и формирането на личността, нейната работоспособност и жизненост са много актуални. „Детето се стимулира да трупа все повече знания от най-ранна възраст, но сякаш не остава достатъчно време за научаване на социално приемливо поведение“ [2, с. 8]. „Най-често родителите смятат, че училището носи цялата отговорност за поведението на техните деца. От друга страна учителите изразяват мнение, че всичко започва в и зависи от семейството. Детето в начална училищна възраст все още не може да се похвали с придобита емоционална компетентност, успешно завършила социализация и утвърдени модели на поведение, които да са успешни. Много често то реагира импулсивно на външни дразнителни, което може да бъде разчетено като девиантна проява, особено ако се повтаря често“ [3, с. 95]. Ето защо, подобрявайки нивото на физическата дееспособност чрез участие в спортни дейности, се въздейства не само върху функционалното развитие на децата, но и върху цялостното изграждане на личността, социалния опит и самоусъвършенстването. Спортните занимания каляват волята, възпитават в ред и дисциплина, амбициозност, увереност в собствените сили, умения за концентрация и преодоляване на непредвидени трудности, уважение и приемане на различията

Спортът изгражда здрави основи за децата да растат като по-уверени, ясно мислещи и отговорни хора към света. Това извежда приоритетно като „задача на учителите в процеса на комуникация с ученика да посредничат при осъзнаване на собствените ресурси, за да развие то умения за действена самопомощ и за взаимодействие“ [6, с. 524].

Целта на настоящата статия е да представи идея за формиране на меки умения (контекстни компетенции) чрез участие в спортни дейности, които са част от ключовите компетенции за успеха на човека във всеки етап от неговото развитие. Те имат ключово значение за успешната бъдеща кариера на подрастващите се. Става въпрос за широк набор от качества, които не са свързани с конкретна сфера на дейност, но са от особена важност за реализацията и успешното общуване с околните.

„Дай пет“ (Give me five) или как да се наслаждаваме на спорта заедно, спазвайки правилата на доброто поведение е договор, който регулира поведението на учениците преди участието им в отборни спортни дейности. "Подписва" се от децата чрез плясване с ръце високо горе, като се казва „дай пет“. Всеки пръст представлява едно правило на договора.

УСПЕХ – Повдигането на палеца нагоре е с пожелание за успех на групата в предстоящите състезания. Мотивира децата за успешно представяне и показване на най-добрите си умения.

И ТИ СИ ВАЖЕН ЗА ОТБОРА – Повдигането и на показалеца посочва всички членове в групата, като се зачитат уменията на всеки един. Децата се научават да приемат различията, да бъдат толерантни и да си взаимодействат въпреки различията.

ПРОДЪЛЖАВАМЕ НАПРЕД – Повдигането и на третия пръст на ръката е важно условие в договора, което ни помага в най- трудните моменти от състезанието, когато мислим, че всичко е загубено, че няма смисъл да продължим. Възпитава решимост, упоритост, постоянство.

ЗА ЧЕСТНА ИГРА – Повдигането и на четвъртия пръст на ръката показва спазването на правилата и уважението към съотборниците. Спортът се ръководи от относително строги правила и обхваща норми, които санкционират неспазването и наказването на отклоняващо се поведение. В тази рамка децата могат да се научат да поемат отговорности, да зачитат законите, да се приемат, да се стремят към консенсус и доброволно решаване на казуси (Tarschys - Съвет на Европа). Понятието за честна игра също е жизненоважно в този контекст.¹³⁴

ЗАЕДНО МОЖЕМ ПОВЕЧЕ – Тази част от договора обединява всичко казано до тук. Участието в спортни дейности формира уважение към съотборника, радостта от усилието, взаимно разбирателство в дух на приятелство, солидарност и честна игра, които са част от контекстните компетенции необходими за успешна реализация в живота.

ДАЙ ПЕТ – с този известен по цял свят поздрав, децата „подписват“ договора и се стараят да го спазват не само в часовете по физическо възпитание и спорт, а и в живота.

¹³⁴ <https://www.fairhap-project.eu/wp-content/uploads/2017>

Обобщавайки всички условия за необходимостта от възпитаване на меки умения (контекстни компетенции) в начална училищна възраст чрез участие в спортни дейности се предлагат критерии и показатели за оценка на резултатите и ефективността на процеса върху ученика.

	+	+/-	-
1. Здравословно състояние на ученика: ➤ Двигателна активност ➤ Правилна телесна стойка ➤ Желание за участие в спортни дейности			
2. Знания в областта на двигателната активност и спорта: ➤ За ползата от физическите упражнения ➤ Терминологията на физическите упражнения ➤ За условията за безопасност при практикуването на определен спорт ➤ За екипировка, игрища, уреди и пособия ➤ Правилнознание			
3. Меки умения(контекстни компетенции): ➤ Дисциплина и постоянство ➤ Отговорност ➤ Мотивация за успех ➤ Проявява на творчество и инициативност ➤ Партньорство и уважение към другите деца ➤ Сътрудничество и работа в екип ➤ Лидерски умения ➤ Приемане на загубите(неуспеха)			
4. Участие в спортен клуб(школа): ➤ В рамките на училището ➤ Извън училището			

Наблюденията се отбелязват по време на урока, както и след това. Използват се символи за наблюдение като: ++ = отлично + = много добре, 0 = добре, - = средно, -- = не е добре. Символите помагат на учителя да записва информацията много бързо

Светът непрекъснато се променя, а също и нуждите и исканията на децата. Много е важно учителите да преподават и пренасят ценностите на спортната етика на децата. Те трябва да им помогнат да разберат правилата и тяхното значение и да насърчат зачитането на различията, уважението към съотборниците, приемането както на победите, така и на загубите. Формирането на меки умения (контекстни компетенции) чрез участие в спортни дейности ще подготви малките ученици за предизвикателствата на живота и ще ги направи достойни граждани на света.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Алексиев, Р., Димитрова, Й., Димитрова, Д., Двигателната активност на детето в детската градина Университетско издателство, 2010 г.
- [2] Дишкова, М. (2017) Взаимодействие между образователни и социални институции за преодоляване на девиациите в поведението на децата. Научна монография. Университет „Проф. д-р Асен Златаров“, Бургас, ISBN: 978-619-7123-71-5.
- [3] Дишкова, М. (2017) Оценяване на поведението на учениците в класната стая като резултат от семейното възпитание и педагогическото влияние. Сборник студии и статии „Проблеми на оценяването в педагогическата практика“, Изд. „Либра-Скорп“, Бургас, ISBN: 978-954-471-434-5, с. 98-115.
- [4] Дишкова, М. Ineffective parenting and children’s deviant behavior (Неефективното родителство и девиантното поведение на децата). Колективна монография „Психодиагностика, консултирование и посредничество в профессиональных и непрофессиональных отношениях“ (Psychodiagnostics, counselling and mediation in professional and unprofessional relationships), Актуальные проблемы практической психологии (Actual problems of the practical psychology), Volume 3, ISBN 9781387706747, pp. 313-342.

- [5] Дянкова, Г. (2017) Толерантност в делничност и празничност. Изд. Фараго, С., 22.
- [6] Dyankova, G., S. Dermendzchieva (2018) Atributive functions of speech activity the childhood teacher for stimulating the social competence in the child at pre-school age. В: International journal Knowledge, Vol. 26.2, 521-526. Scientific Papers. Institute of Knowledge Management-Skopje; ISSN 2545-4439, ISSN 1857-923X. p.524.
- [7] Henry Schulz, Mario Rieder, Tilo Neuendorf (2016) Kids in Motion (An active childhood for better health), ISBN 978-3-936218-26-8
- [8] <https://www.amle.org/BrowsebyTopic/WhatsNew/WNDet/TabId/270/ArtMID/888/ArticleID/585/Soft-Skills-Preparing-Kids-for-Life-After-School.aspx>
- [9] <https://www.capella.edu/blogs/cublog/essential-soft-skills-for-k-12-teachers/>
- [10] https://notonlyfairplay.pixel-online.org/files/toolkit/Toolkit_BG_TEA02.pdf
- [11] https://www.capital.bg/specialni_izdaniia/obrazovanie/2017/05/16/2961852_kak_uchilishteto_da_otgovori_na_promianata/
- [12] https://www.ryerson.ca/content/dam/diversity/reports/KSG2015_SoftSkills_FullReport.pdf
- [13] <https://www.fairhap-project.eu/wp-content/uploads/2017>

